

836/4979

KK IV, 65

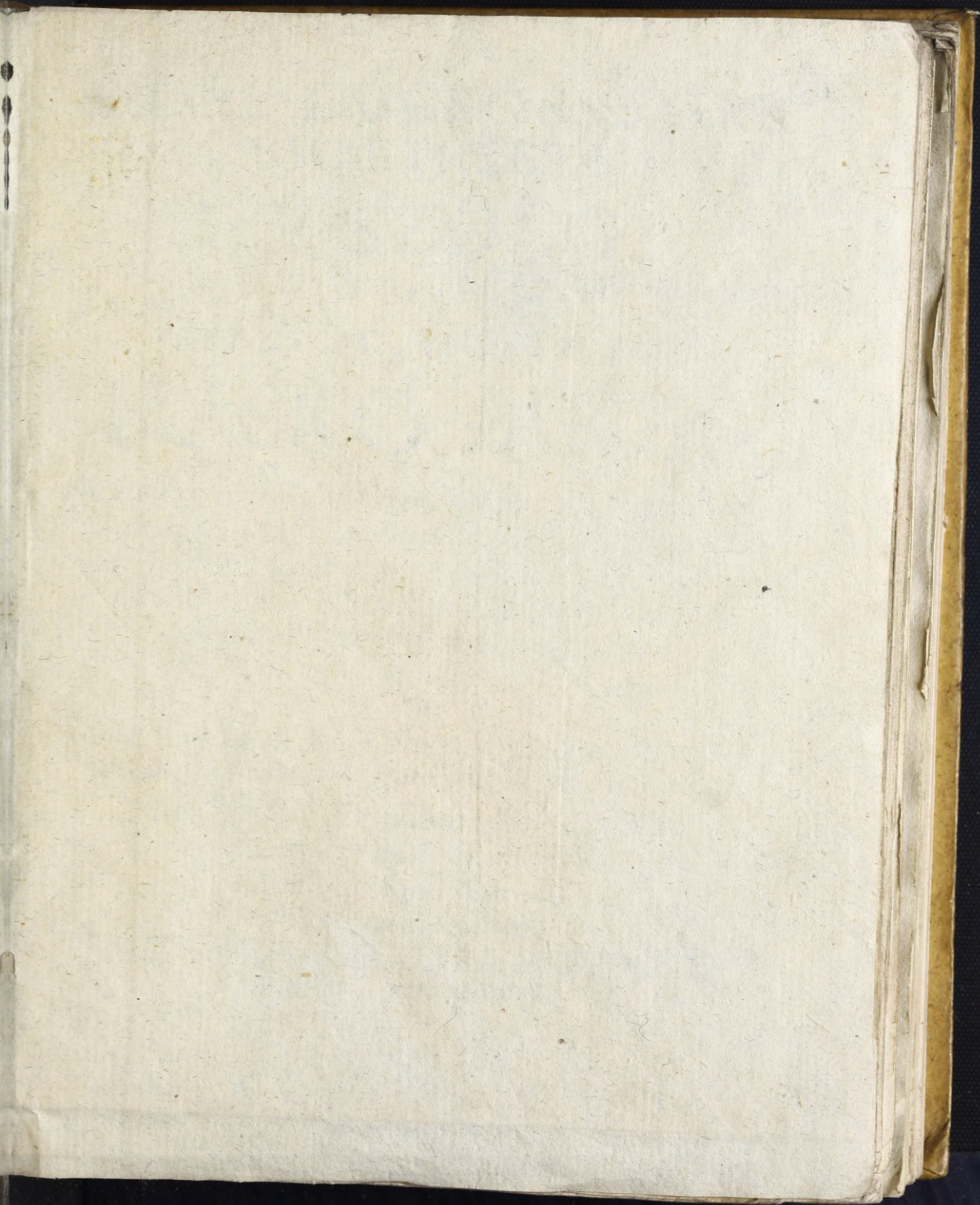

~~Comptoir A. 1808 pro 25.~~

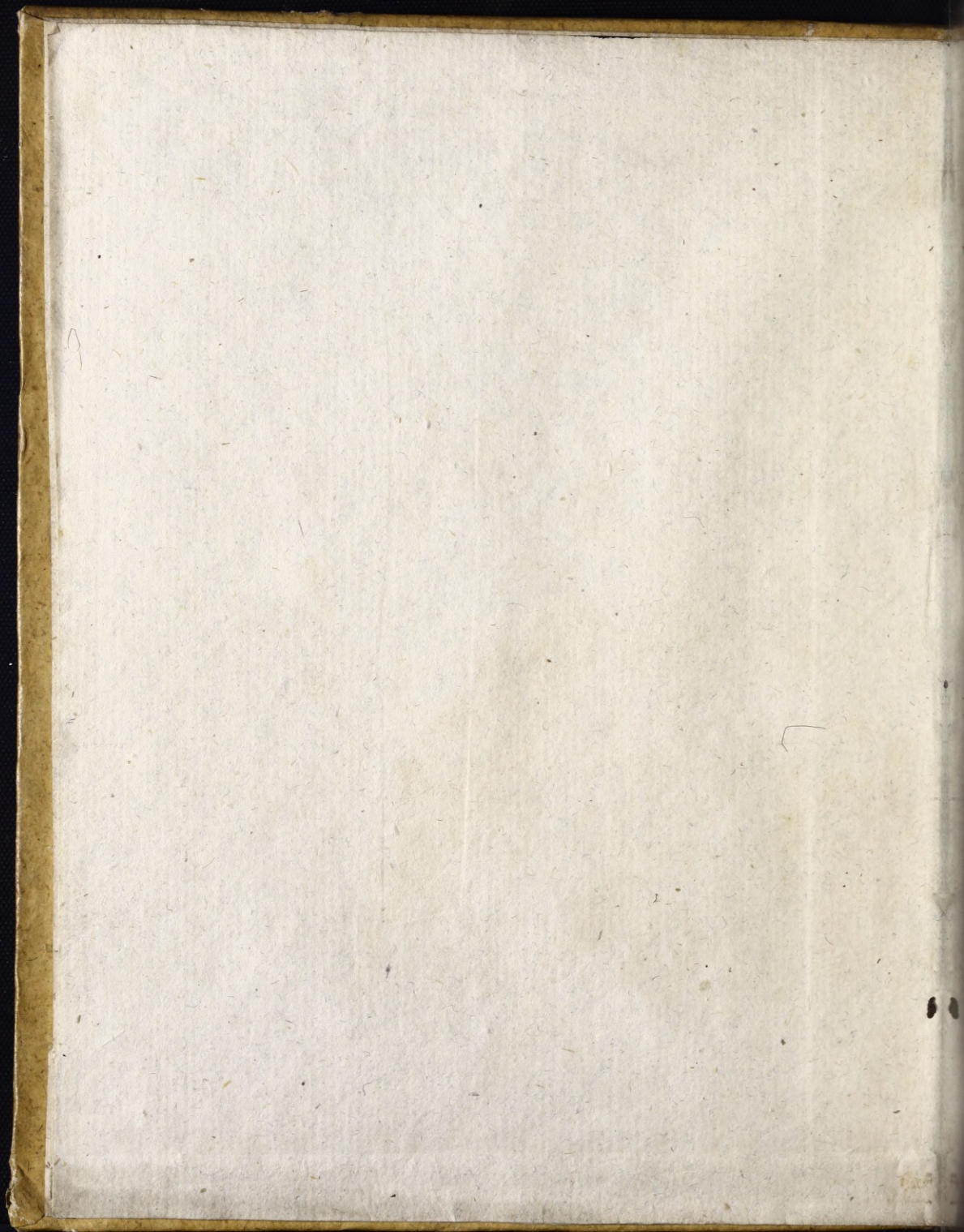
RMK I. 1480. Teljes.

A föbli nem Ruk.

NAGY DÜCSÖSSÉGRE
EMELTETETT

HIV SZOLGA,

EX LIBRIS FACULTATIS THEOLOGICAE
Az Az

TEKENIETES, ES NAGYSAGOS

HASKO JAKAB,

Kit éltében a' Felséges Isten Apátúrsági, Præpostsági,
Püspökségi, és Fő-Ispánsági Nagy Tisztekkel fel-éke-
sített, 's hólta után, (a' mint reményűk) hetven négy
éltendeig való jámbor szolgálatyáért örök dű-
csőségnek Koronájával meg jutal-
mazott,

ES

Halotti Pompájának napján a' JESUS TARSASAGABÓL egy
méltatlan Lelki Tanító ezzelaz együgyű dicfirttel tisztelt,

Vág ViheLy Városában, Meg-neVezett
Istenes Vr haLáLának szIV-
herVasztó, és keserItő
bVs esztenDelében.

Nyomtattator Nagyszombatban az Akadémiai Bőrűkkel Hörmann
János által, 1695. Eltendőben.

Nobilius est Deo servire, quàm regna mundi capeſſere. Cassiodorus à
Cornel. cit. in c. 34. Deut.

Méltóságosb állapot Istennek szolgálni, mint Királyi székb^{en} ül-
ni, és országotlⁿⁱ.

*Servire Deo maxima est gloriatio, non modò libertate major, sed & divi-
tius, & Principatu, & omnibus rebus, quas mortales miramur, pretio-
ſior.* Philo in lib. de Cherubim.

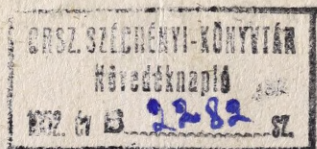
Az Istennek szolgálni legnagyobb dűcsőőség, és drágabb minden
világi szabadságnál, gazdagságnál, és Fejedelemségnél.

Omnium bonorum caput est, Servum esse Christi. Chrysost. homil. in
ep. ad Philip.

Minden jóknak kútfejére talál, a' ki Krisztusnak szolgál.

*Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, præter amare Deum, & illi soli
servire.* Thom. Kemp. l. 1. de imit. c. 1.

Az Isten szeretetin és szolgálattyan kívül e' világon minden dől-
gok csak múlandó hívságok.

IACOBUS, Dei & Domini nostri Jesu Christi Servus. Jac. 1. c.

JAKAB, az Istennek, és a' mi Urunk JESUS Krisztusnak Szolgája.
Szent Jakab level. 1. részében.

Beszédemet el sem kezdtem, 's immar-is által látom, hogy valaki bal ítéletet tehetne felőlem, és azt gondolhatná, hogy ennek a' halotti pompának fényességét meg homályosítom, ha a' fel vett ígék szerint Szolgának nevezem az Istenben el nyugodott Méltóságos Prælatust, a' ki élteben Apátúrsági, Præpostsági, Püspökségi, és Fő-Iszánsági Tisztekkel minnyájunknak örömeire tündöklött. Meltó vólnék, meg vallom, ilyen ítéletre, ha ezt a' nagy Méltóságú Papi Személyt olyan csekély állapotú szolgák közé számlálnám, a' kik valamely halandó embernek csak hívságos világi előmenetelért, és múlandó jutalomért szolgálnak. De ha elmémet az Isten szolgálattyanak méltóságára, és örökké maradandó jutalmira fordítom; ennek a' nagy érdemű Prælatusnak nagyobb dicfíretet, és böcsűlletet nem adhatok, mint ha őtet Isten Szolgájának nevezem. Tanúltam ezt önnön magától az Istentől, a' ki egy csomóba akarván fűzni Josue Herczegnek minden dicfíretit, hólta után ilyen szókkal magasztalta őtet: (a) *Mortuus est Josue. servus Domini, centum & decem annorum*, meg hala az Ur Szolgája, Josue, száz tiz esztendő korában. Almélkodva kérdezik a' Szent írás magyarázó Doktorok, mi legyen annak oka, hogy a' Szent Lélek más Titulussal nem illeti azt az örök dicfíretre méltó Nagy Embert, hanem csak Szolga Titulusával? Nem ő volt e' az a' híres Vitéz, a' ki sok Várasokat meg vett, sok Királyokat meg győzött, sok Nemzetségeket meg hódított?

(a) Jol. 24.

Nem ő volt e' az a' bátor szivű Kalaúz, ki az Izraël népét a' Jordán vizén által vezette, 's az ígért földére szerencsésen bé vitte? Nem ő volt e' az a' csodatévő hatalmas Fejedelem, a' ki egy imádságával Jerikónak erős bástyáit le dűjtötte, 's egy szavával a' sebefen forgó napnak kerekét meg állította? Miért hát, hogy a' véghetlen bölcseségű Isten ezekről a' dűcsőséges cselekedetekről nem emlékezik; egyedül csak abban helyheztetvén Jólúénak dicfíretit, hogy ő *Servus Domini* az Egek Urának Szolgája volt. Ennek okát könnyen fel nyomozhattuk mézzel folyó Szent Bernárd szavaiból, a' ki azt taníttya, hogy (b) *Deo servire est titulus dignitatis, & commendatio honoris immensi*, nintsen nagyobb, dicfíretesb, és méltóságos b Titulus, mint az Isten Szolgájának neve: melly mondásból nyilván ki tetszik, hogy a' Szent Lélek azért nevezte hólta után Josué-t Isten Szolgájának, mert nem találhattott szebb Nevet, és felségesb Titulust, mellyel őtet érdeme szerint dicfírhetné volna. Maspéldát-is találunk illyet a' Szent írásban. Az óv Testamentomi Szentek között senki annyi csudákat, és dicfíretre méltó jeles dolgokat nem cselekedett, mint Mojses; még-is nem olvassuk, hogy ő néki hólta után más Epitafiumot íratott volna az Isten, hanem csak azt (c) *Mortuus est Moyses, servus Domini*, meg hala Mojses, az Ur Szolgája. Az én vékony íteletem szerint, illett volna Mojsesnek Epitafiumjára azt íratni, hogy ő volt az Isten törvényének első Tolmácsa, s' a' pusztában bújdosó Sídóknak Fő Vezére. Illett volna azt fel tétetni, hogy ő rontotta meg az Amorrhæusokat, ő temette a' veres tenger mélységébe az Ægyptziusokat, ő gyógyította meg a' tüzes kígyók mardosásiból az Izraëlitákat. Illett volna azt-is fel jegyeztetni; hogy ő *constitutus Deus Pharaonis* (d) Farao Király Istenévé, és teremtettt állatok Urává tétetett volt; úgy hogy valamikor parancsolta, a' fellegek villámlottak, és csattogtak, a' kősziklákból források fakattak, a'

(b) Bern. Serm. 7. in Psal. Qui habitat. (c) Deut. 34. (d) Exod. 7.

folyó

folyó vizek vérré változtak, a' földnek poraiból szúnyogok, és sáskák támadtak. Illett volna ezekből, és többekből e'-félékből Mojsésnek örök emlékezetire Epitafiumot csináltatni; mert meg érdemlette: de hiába tufakodik az én értetlen élmém az Isteni bölcsesség ellen; mert ha Pilatus azt merte mondani, hogy a' mit egyszer irt, meg nem változtattyá; mennyivel inkább változhatatlan a' Szent Lélek írása, mellyben Mojsésről hólta után egyebet nem olvasok, hanem hogy *Servus Domini* Isten Szolgája volt: melly dicfirttel bölcs Zuleta magyarázattya szerint azt akarta jelenteni a' Szent Lélek, hogy *hoc Nomen alijs dignitate præstat*, az Isten Szolgájának Titulussá minden Titulusoknál dűcsősségesb; Mert *Æstimabilius est servum esse Dei, quàm Principem, & Dominum creaturarum*, nagyobb tiszteletet, és bűcsületet érdemel, a' ki Isten szolgája, mint a' ki teremtett állatoknak ura, és Fejedelme. Altal látta volt ezt a' Koronás Proféta, ki az Isten szolgáinak állapottyát nagyobra bűcsülte mindennemű világi Méltóságnál, dűcsősségnél, gazdagságnál, szabadságnál, és szerencsénél. Innét vagy on, hogy a' száz tizenötödik Soltárban félre tévén más dolgokat, mellyekkel igazán, és méltán dicfeketett volna, egyedül csak azzal dicfeketik, hogy ő Isten Szolgája, és Isten szolgáltójának Fia. *O Domine servus tuus sum ego, & Filius Ancilla tue*. Mint ha azt mondotta volna: Dicfeketetném Uram előtted sok szép szerencsékkel, mellyekkel engem ingyen való kegyelmességéből meg áldottál; de azt minden szerencsémnél nagyobnak tartom, hogy Szolgád vagyok. Dicfeketetném azzal, hogy engemet juhok pásztorságából Királyi Méltóságra emeltél, 's Abólónak és Saulnak üldözéfitül meg mentettél. Dicfeketetném azzal, hogy tárházaimat drága kincsekkel meg töltötted, 's birodalmomat sok Országokra és Nemzetségekre terjesztetted. Dicfeketetném azzal, hogy a' te hatalmadnak erejével az Orofzlánt

(e) Zuleta in c. 1. Jacob.

meggyőztem, Goliátot földhöz vertem, s' a' Pilistæusok táborát
meg rontottam. Dicsékedhetném azzal, hogy a' te segítséged ál-
tal az Izraél népének minden ellenségén győzedelmet vettem, és
őket meg aláztam. Dicsékedhetném többekkel e' féle jókkal, mel-
lyeket reám árasztottál; de abban vagyok leg nagyobb örömöm,
és gyönyörűségem, hogy néked szolgálhatok: azt tartom leg na-
gyobb szerencsének, és dűcsőséggnek, hogy engem Szolgaid köz-
zé fogadni méltóztattál. Ettől a' Sz: Profetától tanultak vólt az A-
postolok is, kiknek leveleit ha meg olvasátok, azokban más Ti-
tulust nem találtok, hanem hogy *Servi Dei, & Jesu Christi*, az Isten-
nek, és a' Krisztusnak Szolgái vóltak. Ezekre a' példákra nézve,
úgy reménlem, Tekéntetes Halgatóim, hogy ennek a' Nagy ér-
demű Prælatusnak sem lészzen kifébségére, ha őtet, minthogy
JAKAB Nevét viselte, az ő Patronussának Szent JAKABNAK
Titulusával illetvén, Isten Szolgájának nevezem, és meg muta-
tom, hogy egész életének folyásában tekéletes jámborsággal, fe-
rénységgel, és hivességgel szolgált a' Felséges Mindenható Istennek.
Meg engedem tehát másoknak, a' kik nálamnál tudosbak, hogy
Méltóságos Haskó Jakabot az ékes szóllásnak Mestersége szerint
nevezzék Anyaszentegyház Oflópának, Püspökök tükörének,
Nitra Vármegye fényes Csillagának. Nem ellenzem, hogy őtet
hasónlitsák vagy ritka Fénix Madárhoz, vagy magassan repülő
Sashoz, vagy ékesítő drága Koronához, vagy égő és világoskodó
szép Lámpáskoz. Nem bánom, ha azt meg mutatták, hogy
úgy őrzötte a' Krisztus ny áját, mint vigyázó Pasztor; úgy harczolt
az igaz hitnek ellenségi ellen, mint erős Bajnok; úgy kívánta az
Isteni tisztetletnek gyarápodását, mint a' szomjú Szarvas a' hives
Forrást. Helyén hagyom, ha Sirak Fia könyvének ötvenedik
réfzéből azt mondgyák felöle, hogy *quasi Sol refulgens sic ille efful-*
lit in Templo Dei, úgy tündöklött az Isten Templomában az ő életé-
nek szentsége, mint az égen a' napnak fényessége. Ezeket én, a'
mint

mint mondám, nem ellenzem. sőt örömmel, és vidámsággal hal-
lom: de nem bizván ahhoz, hogy elmémnek gyenge szárnyait ilyen
magas Conceptusokra emelhessem; meg elégízem eléb említett
együgyű Conceptusommal, s' nagy gratianak fogom tartani, ha
tőletek meg engettetik, hogy ennek a' boldog emlékezetű Püs-
pöknek Koporsójára Deák és Magyar nyelven Epitafiumot irjak
ilyen Chronographicummal:

HIC qViesCIt peraCtIs Vitæ LaborIbVs

fIDeLIIs DeI serVVs, præS VL

IaCobVs HasCo.

Itt nyVgszIk Istenes faraDozásI Vtán a'

MI VrVnk IesVs krIstVsnak hIV

szóLgáIa HasCo Iakab.

Ennek az Isten Szolgájának jóságát hogy veletek meg is-
mértessem, azt kívánom elsőben tőletek, hogy szállyatok egy
kevésé magatokban, és gondollyatok meg, minémű Szolgát ki-
válnátok, ha szolgára szűkségetek volna. Nincs kétségem, hogy
kiki közzűletek azt feleli: En olyan Szolgát kívánnék, a' ki nem
kevély, hanem alázatos; nem tékozló, hanem takarékos; nem
haragos és veszekedő, hanem csendes természetű, és szeliderköl-
csű. Olyan Szolgát szeretnék, a' ki okos és vigyázó, jámbor
és Istenfélő, aiatatolságban gyönyörködő, józanság szerető, és
munkákban ejjel nappal serénykedő. Olyan Szolga volna ked-
ves előttem, a' ki fizőmat fogadná, parancsolatimat végbe vinné,
jószágimat szaporitaná, bocsúlletemet mások előtt őltalmazná.
Olyan szolgát fogadnék örömeft, a' ki engem tekéletteffen sze-
retne, a' ki hozzám igaz hivséget mutatna, a' ki nálam holtig
meg maradna, a' ki értem kész volna mindennemű nyomorúsá-
got békével tűrni, és szenvedni.

Midőn ezeket hallom, úgy tetszik, mintha világos tükörbe
látnám

látnám az előttünk nyúgóvó Méltóságos Püspöknek, és Præpost-
nak életet, mellyben igen szépen tündöklöttek az elő számlált
tulajdonságok, mellyek a' jó Szolgát dicfíretésé téstik. Azok
között elsőseget érdemel az Isteni félelem, mellynek dicfíretiről
ha szólni akarnék, mondhatnám azt felőle Tertullianussal, hogy
(*f*) *fundamentum salutis* üdvösségnek fundamentoma. Mond-
hatnám azt Szent Bernárdal, hogy (*g*) *prima gratiarum*, mennyei
malasztoknak első fengéje. Mondhatnám azt Szent Cyprianus-
sal, hogy (*b*) *fidei & spei firmamentum* hitünknek és remétségünk-
nek istápjá. Mondhatnám azt bölcs Ecclesiasticussal, hogy (*i*) *Pa-
radisus benedictionis* Isteni áldásoknak Paradicsoma, lelki örömnek
kútfeje, bölcsességnek koronája, boldog ki múlásnak bizonyos
Záloga. Meg-gyökerezett volt ez a' szép Virtus Haskó Jakab
szívében kised korától fogva; mert Tobias modgyára *ab infan-
tia sua semper Deum timuit* az Isten félelmét annya tejével együtt
szopta, és mindenkor szemei előtt viselte. Ez volt néki gyer-
mekségében nevelője, ifjúságában oktatója, férfiúi állapottyá-
ban vezérője, vénségének idejében Tanács-adója. Ez volt a' za-
bola, melly őtet a' vétkektől meg tartóztatta; ez az őfztön, melly
a' jó cselekedetekre izgatta; ez a' Kalaúz, melly az üdvösség út-
tyára igazította. Ennek kell tulajdonítani, hogy tekintetiben
szemérmes, szavaiban fontos, ételében és italában mértékletes
volt. Ez volt oka, hogy a' rágalmazókat nem örömeft halgatta,
a' trágárkodókat útálta, a' fondorlókat gyomorból gyűlölte; fél-
vén attól, hogy e' félékért nagy számot kell embernek adni Isten
előtt, a' ki minden szavainkat hallja, minden cselekedetinket lát-
tya, minden gondolatinkat visgállja. Használhatom ez iránt
Haskó Jakabot amaz Istenfelő Job Patriarkához, a' ki maga felől
azt írja, *hogy mindenkor úgy félt az Istentől, mint feje felett dagadozó*

(*f*) Tertull. in lib. de cult. sœm. (*g*) Bern. in tract. de don. Spir. S. (*b*) Cypr.
L3. ad Quirin. (*i*) Eccl. c. 40. c. 15. c. 1.

tengeri

tengeri baboktól; (k) tudván azt, hogy (l) *non parcat delinquenti*, az ember vét két büntetetlenül nem hadgya, hanem vagy ezen a világon, vagy a másikon kemény büntetéssel megostorozza. Vajha ezt meg nem gondolnák az emberek! kétség kívül nem rohannának olly vakmerőképpen a gonofságra, 's nem úsznának olly bátrán a vétkeknek förtőjében. De, a' mint észre vette 35dik Soltáraban Szent Dávid, abból származik a' bűnösnek minden vétke, abból árad minden gonofsága, abból veszen eredetet minden fesletsége, hogy *non est timor Dei ante oculos ejus*, az Isten felelmét szemei előtt nem viseli, 's meg nem emlekezik arról, hogy fejefelett vagyon az ítélő Bíró, a' ki őtet hólta után ízámadásra vonnya, és a' bűnért kárhozatra sententziázza. Elméjében forgatta ezeket az Istennek jámbor Szolgája, Haskó Jakab, 's az Isteni felelemlről való leczkét mindennap gyakorlotta, követvén Sz. Pál Apostolnak amá szép intését: *Cum metu, ac tremore salutem vestram operamini*, (m) félelemmel és rettegéssel munkálkodgyatok üdvösségetekért; mert, a' mint Salomon bizonyította, (n) *ne scit homo, utrum amore, an odio dignus sit*, nem tudgya bizonyosan az ember, szeretetibe legyen e' Istennek, avagy gyűlölségébe.

De hogy ne láttassam e'nek az Isten Szolgájának dicfíretit egyedül csak az Isteni felelemben helyhez tetni, beszédemet tágasb mezőre térítem, tudni illik azokra az Isteni felelemből származott jóságos cselekedetekre, melyekkel, mint valami ragyogó gyémántokkal, az ő élete felvált ékesítve. Azoknak le ábrázolására alkalmasb módot nem találok, mint ha elő számlállok a' Szent írásból egynéhányat az Istennek kedves Szolgái kozzúl, kiknek nyomdok t Haskó Jakab dicfíretessen követte. Követője volt elsőben is Aaron Papnak az Isteni szolgálat gyakorlásában; mert *Sacrificia ejus igne consumpta sunt quotidie*, (o) minden napon áldozatot gyújtott az Istennek, 's-migerővel és egészséggel birt, csak

(k) Job. 31. (l) Job. 9. (m) Phil. 2. (n) Eccles. 9. (o) Eccli. 45.

egy napot sem mulatott el, melyben az Isten Bárányát a' Szent Oltáró fel nem áldoztavólta. Követője volt Mózesnek a' fzelidségben; mert *erat vir mitissimus* (p) csendes erkölcsével, és epe nélkül való szép nyájaskodásával az emberek szívét Magnes kő módgyára magához vonta. Követője volt Davidnak az ájtatóságban; mert semmiben úgy nem gyönyörködött, mint az imádságokban, 's a' mennyei dolgokról való elmélkedésekben, olvasásokban, és beszélgetésekben. Erős hitű volt, mint Abraham; nagy reménségű, mint Jákob; tiszta életű, mint Jofef; engedelmes, mint Samuel; tekelletes, mint Noë Patriárka. Attya volt Szent Jóbbal a' szegényeknek, gyámola az árváknak, táplálója az éhezőknek, 's pártfogója és óltalmazója az igyefogyottaknak. Olly buzgó volt a' predikálásban, mint Illyés, kiről bölcs Ecclesiasticus azt írja, hogy *sermo ejus quasifacula ardebat*, (q) az ő beszéde hasonló volt a' tűzes fáklyához; mert azzal a' népnek szívét Isteni fzeretetre gyúlasztotta. Ha példának fokaságával unalmat nem szereznek, elő hozhatnék némellyeket az új Testamentomi Hivek közzül is, kiknek követése ezt az Isten Szolgáját dicfirtetésé tette. Illyen volta' többi között Zakariás Pap, a' ki azért dicfirtetik, hogy *incedebat in omnibus Dei mandatis sine querela* (r) az Istennek minden parancsolatiban panasz nélkül járt: követte ezt Haskó Jakab; mert magát szorgalmatosan őrizte, hogy az Isten parancsolatinak ősvényiből ki ne tántorodnék. Illyen volt Keresztelő Szent János, a' ki azért dicfirtetik, hogy testfanyargató kemény életet viselt: követte ezt Haskó Jakab; mert a' maga testét Isten kedvéért Ciliciumokkal, disciplinakkal, böjtölésekkel, térdeplésekkel, és éjjeli vigyázásokkal kimilletlenül fanyargatta. Illyen volt Nathanaél, a' ki azért dicfirtetik, hogy (r) *Vermis Isräëlita, in quo dolus non est*, álnokság nélkül való igaz Izräëlita volt: követte ezt Haskó Jakab; mert nem bánt úgy az embe-

(p) Num. 11. (q) Eccli, 48. (r) Luc. 2. (s) Joan. 1.

rekkel

rekkel, mint az álnok Makiavellisták, kiknek nyelve mézzel foly, de a' szíve mérget forral; hanem egy nyomon jártatta nyelvével a' szívet, mindennekhez jó akaratot mutatván együgyű igaz lélekkel. Illyen volt Sz: István Mátyr, a' ki azért dicfirtetik, hogy azokért, a' kik őtet kövezték, imádkozott, és olyan bölcseséggel bírt, melynek az írás-tudó Sidok ellene nem álhattak: követte ezt Haskó Jakab; mert gonosz-akaróiért mindennap buzgó szível könyörgött, 's nagy tudományával és bölcseségével a' Romaj Anyaszentegyháznak Ostromlóit sokszor meg szégyenítette. Illyen volt végtére Szent Pál Apostol, a' ki azért dicfirtetik, hogy a' Pogány Nemzeteknek meg térítésében fáradhatatlannúl buzgólkodott: követte ezt Haskó Jakab, mert az ő Apostolkodása által sok tévelygők igaz hitre tértek, sok bűnösök penitencia tartásra vezéreltettek. Bizonyoságot tehetnek erről Liptó Vármegyében a' Szent-Iváni, Poson Vármegyében a' Szomoláni, 's Nitra Vármegyében a' Cseitei Parochiák, mellyekben az Istennek Szántó-földéből a' konkolyokat serényen irtogatta, és a' Krisztus Juhainak számát sok lelkeknek meg térítésével szaporította. Bizonyoságot tehetnek a' sok Apostoli munkák, mellyeket a' Parochialis Tisztekben véghez vitt, az Isten igéjét prédikálván, gyónásokat halgatván, tudatlanokat oktatván, veszekedőket őszve békéltetvén, betegeket látogatván, 's a' Szent Sacramentumok által üdvösséges halálra készítgetvén. Bizonyoságot tehetnek azok, a' kik őtet sokszor látták, hogy midőn betegekhez hivattott, északai édes álmát, és testének szükséges táplálására való ételét is mingyárt felbe szakasztotta, 's nagy gyorsasággal repült a' Lelkek szolgálattyára.

Nem csudalom tehát, hogy ez a' nagy bölcseségű és szentségű Egyházi Ember, f. r. aságos szolgálatinak érdeme szerint, elsőben Posoni Kánonokságra lépett, 's annak utánna az Esztergami Tekintetes Káptalomba promoveáltatott. Nem csudalom

lom, hogy ötet a' mi Felséges Császáruk, és kegyelmes Királyunk LEOPOLDUS Vág-Ujhelyi Præpostsággal, Rajkai Apátúrsággal, és Rosoni Püspökséggel meg ajándékozta. Nem csudalom azt is, hogy ezekről a' Tifztekéről ezer hat száz kilenczvenedik esztendőben Nitrai Méltóságos Püspökségre, és Fő Ispánságra emeltetett. Azt csudalom inkább, hogy e' fele Tifzteken és Méltóságokon nem kapdofott, 's fogadáffal kötelezte magát arra, hogy soha semmi Promotiót nem sürget. Azt csudalom, a' mit egész Magyar Ország méltán csudálhat, hogy alázatóságtól vífeltetvén a' meg nevezett Nitrai Püspökséget, és Fő Ispánságot, mellyben immár nagy pompával installáltatott volt, szabad akaratból le tette, vífízza térvén Vág-Ujhelybe, az ő lelki nyugodalmának fészke-re, hogy éleletes vénségének napjait ott töltené csendes lélekkel az ő Urának Istenének szolgálattában, 's azt mondhatná halálának oráján, a' mit Szent Jób maga felől mondott vala: *In nidulo meo moriar, & sicut Phoenix multiplicabo dies* (t) meg fokasítom napjaimat, mint a' Fenix Madár, és fészkecskémhen halok meg. Tanulta volt Haskó Jakab ezt a' nagy alázatóságot Carolus Quintus nevű Római Császártól, és Spaniol Országí Királytól, a' ki meg ismervén a' világi pompás Uraságoknak múlandóságát, a' Császári és Királyi koronát le tette, 's bé rekeszkedett a' Hieronymianus Barátok Klastroma mellett egy kis Czéllácskában, hogy ott jobb alkalmatósága lenne az Isteni szolgálatra, és bóldog halálhoz való készületre. Tanulta volt Borgia Szent Ferencztől, a' ki látván Isabella Császárnének hólta után elfenyvedett búdós testét, meg útálta a' világnak szem-fény-vesztő szépségét, és pompáit, 's elhagyván a' Gandiai gazdag Hertzegséget, szegénnyé lett a' mi kisedszerzetünkben, hogy könnyebben részesülhetne a' mennyei tárhaznak kincseiben. Tanulta volt János nevű Váradí Püspoktól, a' ki minekutánna Mátyás Királytól nagy Méltóságú

(t) Job. 29, juxta Tigurin. apud Pined.

Tifz-

Tisztekre emeltetett volna, 's az ő halála után Uladislaust Magyar-Országi Királyságra koronázta volna, figet mutatván a' Világnak, Sz. Ferencz Szerzetébe állott, hogy megnyugasztalná a' maga lelkét, melly a' világ tengerének habjai között veszedelmekbe forog vala. Tanulta volt Coelestinus Péter nevű Szentséges Pápától, a' ki tapasztalván az Egyházi Méltóságoknak súlyos terhét, és nagy lelki számadásba járó köteletségét, búcsút vett a' Pápaságtól, és visszafért a' Szerzerek állapotbéli engedelmessegre, hogy annak igája alatt bátorságosb reménységgel várhatná az örök boldogságot. Tanulta volt önnön magától az Isten Fiától, a' ki nem csak élteben került a' Királyságot, elszaladván, mikor őtet a' község Királlyá akarja vala tenni; hanem halála oráján-ismeg mutatta, mint útálta légyen a' Királyi Titulust, elfordítván attól az ő Szentséges fejét, 's alázatosan a' földre hajtván. Ez a' szép Conceptus nem sült ki az én elméből, hanem Mello Danielnek fejéből, a' ki így szól: *Supra caput Titulum habebat Christus, quo Rex dicebatur: ut igitur ostenderet, se regnum temporale non ambire, caput avertit, ut nos doceret fugere mundanos honores, tanquam scopulos periculū plenos.* Eszrevévén, ugymond, a' Keresztfán függő NAZARETI JESUS, hogy Sidóul, Görögül, és Deákul feje felibe szegeztek a' Királyság TITULUSSAT (v) még csak szemeit sem emelte reá, hanem Szent fejének le-hajtásával jelenteni akarta, hogy nem kívánja a' világi böcsületet, Királyságot, és Országlalt: nekünk üdvösséges oktatásunkra, hogy az Uri Titulusokat, és Tiszteket úgy kerülyük, mint hajó-törő tengeri kősziklákat, és lélek rontó veszedelmes kelepceket. Így cselekedett az Istennek alázatos Szolgája, Haskó Jakab, ki jöllehet a' Nitrai Püspökséget, és Fő Ispánságot ezerszer meg érdemlette; mindazáltal meg fontolván a' világi dücsőségnek tündéres hivságát, és melly nehéz légyen Isten előtt számot adni azokról a' fok lelkekről, mel-

(v) Luc. 23.

lyeknek gondvifélése ahhoz a' két Méltóságos Tiszthez nagyon kapcsolva; el fordította azoktól az ő érdemes Fejét, 's resignálván mind a' kettőt, visszafordította a' Vág-Ujhelyi nyugodalmas Præpostságra, melynek Tiszti, és jóvedelme fok gráditsókkal alább való a' Nitrai Püspökségnél, és Fő-Ispánságnál. Oh csudálkozásra méltó ritka példa, és örök emlékezetet érdemlő mélységes alázatosság!

Mit mondgyak az ő nagy okosságáról, mellyel minden dolgait úgy kormányozta, hogy a' jó Szólga tisztinek, és kötelességének tekelléteffen meg felelne. Serénykedett az Isten akarattjának bé tellyesítésében; mert az Evangeliomból gyakran olvasta, hogy (x) *Servus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, vapulabit multis*, a' melly Szólga az ő Urának akarattját tudgya, és meg nem cselekszi, keménnyen meg verettetik. Szűnetlenül vigyázotta' maga lelkére; mert tutta, hogy (y) *beati sunt Servi, quos cum venerit Dominus, inveniet vigilantes*, bódogok az olyan, Szolgák, a' kiket az Ur, mikor eljő, vigyázva talál. Meg bocsátott azoknak, a' kik őtet bocszúsággal illették; mert meg emlékezett amá kemény szívű szolgának büntetéséről, kit a' Király tömlőczbe vettetett, (z) mivel hogy szolga-társának meg nem ákarta bocsátani. Nem ásta el haszontalanul a' talentumot, mellyet Istentől vett volt; mert félt amá rettenetes szententziától (a) *Servum inutilem ejicite in tenebras exteriores*, a' haszontalan Szolgát vessétek ki a' külső sötétségre. Kiosztotta alamisnákra jóvedelmének nagyobb részét; mert mélyen bé írta volt szívébe amaz üdvösséges mondást *generatur Domino, qui miseretur pauperis*, (b) a' szegényen könyörülő, és alamisnálkodó ember olyan Urnak ad kölcsön, a' ki egy fillerért ezerekkel szokot fizetni meñyeknek Országában.

Kellene itt immár nékem szölganom azokról a' fok költségekről, mellyekkel ő az Istennek, és dicsőült Szenteknek tisztele-

(x) Luc. 12. (y) Luc. 12. (z) Matt. 18. (a) Matt. 25. (b) Prov. 19.

tit gyarapította; de azoknak elő számlálása erőtlenségemet fe-
lyül haladgya. Szóllyanak tehát én helyettem a' Trubini és Po-
bedini Tornokok, és Templomok, melyek az ő költséggével épül-
tek, és szépültek. Szóllyanak a' Csejteiek és Szomoláni Ecclesiák,
melyeknek csinosága megmutattya, hogy Haskó Jakab (c) dile-
xit decorem Domus Dei úgy szerette Plebanus korában is az Isten
házainak ékességét, mint régenten a' Koronás Proféta. Szól-
lyon a' Nagy-Szombati Academiának Temploma, melynek két
szép Kápolnája az ő Uri Czimerét mutogattya. Szóllyon a' Becz-
kői új Templom, és Klastrom, melyet a' Szent Ferencz Fiainak
fundamentumból építtetett, és azoknak táplálására egynéhány
ezer forintból álló Capitalis Fundatiót rendelt. Szóllyon az a'
drága ékességű Kelyh, és Monstrantia, mellyel a' Nitrai Káptalom-
béli Templomot megajándékozta. Szóllyon a' Trenclini Col-
legium Templomának ajándékozott Püspöki Szent öltözet,
melly ezer forintnál többre bocsúltetik. Szóllyon ez a' Vág-Uj-
helyi Præpostság, melynek lakó helyét romladozott állapotból
olly ékes, olly rendes, olly alkalmatos épületre emelte, hogy akár-
melly Ersék is tisztességgel lakhatnék benne. Szóllyon végté-
re a' Szent József kápolnájával együtt, ennek a' Præpostságnak
gyönyörűséges Temploma, mellyet Paradicsom modgyára fel é-
kesített, s mindennemű Oltári és Papi öltözetekkel meg gazda-
gitott: nem egyéb rezelozván mind ezekkel, hanem az ő Urá-
nak Istenének dicsőítésére, és a' mennyei Szenteknek tiszteleti-
re, kik közzül az Istennek Szentséges Annját, Szent Józsefet, Sz.
Jakabot, és Szent Borbálát kiváltképpen tisztelte; s hogy meg-
mutatná Bóldog Afzszonyhoz való ájtatóságát, az ő tisztességére
minden Szombaton böjtölt, s innepit is fanyarú böjtölés-
szakkal megelőzte, arra a' végre, hogy az ő esedezése által Istenes halál-
al múlnék ki e' Világból, mélynek oráját mindenkor készen vár-

ta, 's Alamisnálkodó Szent János módgyára még éltében koporsót cfináltatott magának, hogy valamenyiszerezze látná, a' halálról meg emlekeznek.

III

Hátra vagyon még egy Virtus, melyből a' jó Szólgának Urához való igaz szeretete, és hűsége leg nyilvánban kitetzi, hatudnillik Ura mellett minden nyavalyában, nyomorúságban, és szerencsétlenségben mind holtig áthatatosan meg marad, követvén amá jámbor Ethainak példáját, kinek midőn David Király azt mondotta volna, hogy ő miatta Jerusalelem Városából ki ne bújdosnék, és magát jószágával együtt veszedelemre ne vetné, ilyen módon felelt a' Királynak: (d) *Vivit Dominus, & vivit Dominus meus Rex, quoniam in quocunq; loco fueris, sive in vita, sive in morte, ibi erit servus tuus.* Távull légyen, Felséges Király, hogy én téged elhadgyalak, és szolgálai hűségemnek bocsúlletit meg mocskoljam. El az Isten, és él az én Uram Királyom, hogy valahol lélsz, akár életbe, akár halálba, ott lélszen a' te Szólgád. Fel találom én ezt az áthatatos hűséget ebben a' böldegelemezű Püspökökben is, a' ki nem csak akkor szolgált az Istennek, mikor örvendetes és egészséges állapotban volt, hanem akkor is, mikor keserves nyavalyákkal, és betegségekkel látogatott. Sokan vannak, Kempis Tamás mondása szerint (e) a' kik Krisztus Urunkat követik a' kenyér szegesig; de kevesen találta meg, a' kik követik a' szenvedés pohárának italáig. Mig ifjúságunknak virágában vagyunk, mig friss erővel és egészséggel birunk, mig mindenek szájunk izi szerint folynak, könnyű add g az ájtatóságot gyakorlanunk, könnyű az Istent áldanunk, és dicfirtanunk: de ha vénség mellett erőtlenedünk, ha súlyos betegségben esünk, ha valamely nyomorúságos állapotra jutunk: akkor osztán, *hic labor, hoc opus est*, akkor tetzi ki a' vas szega' fából; akkor mutatja meg ember, ha olyan hűvé-e' az Istennek, mint Ethai David Királynak. Azt tanítták közönségesen a' Szent Atyák, hogy az

(d) 2. Reg. 15. (e) Thom. Kemp. lib. 2. de imit. c. 12.

Isteni

Isteni szeretetnek Proba-kőve a' nyomorúságok szenvedése. Ha Szent Jób módgyára a' nyomorúságokat, mellyeket Isten reánk bocsát, halál-adással veszfizük, és bekével tűrjük, bizonyos jele, hogy az Istent szerettyük. Elégségesen ki mutatta ezzel a' jellel az ő Urához Istenéhez való nagy szeretetét, és hűségét ez a' Méltóságos Prælátus; mert erőtlenségeinek bádgyadozálit, és hófzszú betegségének kinnyait csendes türelemmel szenvedte, az Istennek szűnetlenül halálát adván. Hállyuk a' többi közzül azokat a' buzgó fohászokodásokat, mellyeket Istenhez bocsátott, mikor az ő lábainak ujjait a' Borbélyok vagdalták: *Deus meus, & omnia! Fiat tua sanctissima voluntas! Hic ure, hic seca, modò in æternum parcas.* En Istenem, és mindenem! legyen a' te Szent akaratod! Itt vági, itt egefs; itt süss, itt mész; csak az örök tűzre ne vész. Hállyuk azt is, a' mit ez előttegynéhány héttel Nagyszombatba irt vala egy bőcsületes jóakarójának: *Ego ex hac mea miseria transitum ad sanitatem prudenter mihi polliceri non audeo; quia totam legem in membris meis per tantos cruciatus immutatam video. Sit nomen Domini benedictum, quòd me in hac vita visitet. Si dolores istos usq; ad finem vitæ patienter tolerare potero, verba consolatoria simul, & promissoria Patroni mei Sancti Jacobi habeo: Beatus vir, qui suffert tentationem; quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.* En úgymond, nem remélhetem, hogy ebből a' nyavalyából felgyógyuljak; mert érzem, hogy a' rettenetes kínok miatt meg bomlott bennem az egefs természet. Legyen áldott az Úr neve, hogy engem ezen a' világon látogat. Ha ezeket a' nagy fájdalmokat életem végéig békeséges türelemmel szenvedhetem, vigasztalni fogom magamat az Isten ígíretevel, mellyet az én Patronusom Szent Jakab Apostol írva hagyott ilyen igekkel (d) Bóldog ember, a' ki a' kiserítetést szenvedti; mert minek utánna meg próbáltatik, elnyeri az örök életkoronáját, mellyet Isten ígirt

(d) Jac. 1.

C

azoknak

azoknak, a' kik őtet szeretik, és ő neki kiven szolgálnak. El-is nyer-
 te (a' mint reményűk) ezt a' szép Koronát. Mert minekutánna
 Papi tisztben a' Felséges Istennek negyven négy esztendeig jámbor-
 ül és kiven szolgált volna; minekutánna a' Vág-Ujhelyi Præ-
 pošttságot huszon-kilencz esztendőig dicfiretessen viselte vol-
 na; minekutánna az ő békeséges tûrése a' nyavalyáknak tüzes ke-
 menczéjében arany modgyára meg próbaltatott volna; minek-
 utánna utolsó betegségében bűneiről egynéhányszor töredel-
 mes gyónásokat tett volna; minekutánna a' szentséges Viaticu-
 mot és Kenetet ájtatoftán fel vette volna; minekutánna testamen-
 tomi üdvösséges rendelkezését írásba vétette, és authenticáltatta
 volna; minekutánna mindenektől alázatoftán bocsánatot kért
 volna; minekutánna csendes lelkét a' Krisztus sebeiben ajánlotta
 volna; mind végig eszén lévén, a' Szent felzületet csokolgatván, 's
 a' Jესusnak és Mariának édeséges neveit nyelvén forgatván, éle-
 tének hetven negyedik esztendejében, az el múlt Októbernek
 tizenkilencedik napján Egyházi, Szerzetes és Világi embereknek
 jelen létében, buzgó imádságok és fohászok között Iste-
 nessen ki múlt e' világból: minnyájunknak olly reménségével,
 hogy a' véghetetlen kegyelmű Isten békeségben bocsátotta el
 ezt az ő jámbor Szolgáját, mint amaz éleletes Simeon Patriar-
 kát, 's kimúlása után azt mondotta ő neki Szent Mathénak 25 dik
 részéből: *Euge serve bone, & fidelis! quia super pauca fuisti fidelis, su-
 per multa te constituam; intra in gaudium Domini tui.* Örülly jó
 és hív szolgám; mert a' kevésben való hívségért sokat bizok reád:
 meny bé a' te Urad örömébe, melyben semmi munka és fáradság,
 semmi fájdalom és betegség, semmi nyavalya és nyomorúság
 nincsen. Meny bé az örökké való gyönyörűségnek Paradicsomá-
 ba, mellyben az ifúság soha meg nem vénül, a' szépség soha el nem
 hervad, az egészség soha meg nem bomol, az erő soha el nem lan-
 had, az öröm soha el nem fogy, az élet soha meg nem szűnik.
 Men

Meny bé az én bódog Országomba, melynek szépségét, gazdagságát, és dűcsőséget emberi elme meg nem foghattya, emberi nyelv ki nem mondhattya, emberi kéz le nem írhattya.

De quò vadis? azt kérdi keferégvetőled a' te elhagyatott, és szomorú árvaságra jutott Lelki Nyájad, *quò vadis?* hová mégy? *Cur nos Pater deseris? aut cui nos desolatos relinquis?* Miért hadcz el Sz. Márton Püspök modgyára bennünket, édes Atyánk? Nem tudodé, hogy nálad nélkül olyanok leszünk, mint az árvák gondviselő nélkül, a' juhok Pásztor nélkül, az úton járók Kalaúz nélkül? Ki viseli gondunkat, ha te árvájúl hadcz bennünket? Ki óltalmazza lelkeinket a' pokolbéli farkasoktól, ha te tőlünk el távozol? Ki vezérli útainkat az üdvösségre, ha te Kalaúzunk nem lesz? *Mane nobiscum.* Maradgy meg velünk. Ha té el mégy, meg fosztatunk örömünktől, és vigaságunktól; mert te vóltál a' mi sziveinknek öröme, és vigasága: meg fosztatunk Orvosunktól; mert te vóltál a' mi lelkünk sebeinek Orvoslója. Ha te el mégy, kihez tudunk folyamodni? Kitől kérünk bánatinkban vigasztalást, tudatáságinkban oktatást, kifirtetinkben bátoritást, veszedelminkben óltalmat, szűkséginkben segítséget? *Mane nobiscum.* Maradgy meg velünk: ne távozzál el tőlünk. Oh melly keferveszen esik nekünk, hogy el kell válnunk ilyen jó Atyánktól, és Mesterünktől! Oh melly örömeft meg váltanánk tégedet a' haláltól, ha lehetne! Készek vólnánk magunk életéből egynéhány esztendőket néked adnunk, csak tovább élhetnél, Várasunknak ékességére, hitünknek gyarapítására, s-Országunknak közönséges javára. Oh kegyetlen, és irgalmatlan halál! miért fosztál meg bennünket ilyen drága kincsünktől? Nem elég-e' hogy ebben az esztendőben le döjtöttél immár négyet a' Magyar Országi Clerusnak Oszlopi közzül? Nem elég-e', hogy Méltóságos Ersekünkét és Cancellariustunkat e' világból ki ragattad? Nem elégzelé azzal meg, hogy a' Nitrai, Tinniai, és Erdélyi Püspökségeknek fejét

C 2

yetted?

vetted? Tellyék bé máréhozö gyomrod ennyi Uri testekkel:
hadgy békét a' mi jámbor Præpostunknak: ne homályosítsd meg
az ő *Czimerének* fényes *Napját*, és *Hóldgyát*: ne verd földhöz az
ő dűcsőségének *hármaz Koronáját*: ne törd őszve az ő erős *Vas-*
Macskáját: ne öld meg az ő okos *Kigyóját*: ne keferítsd sziveinket
a' mi kedves Atyánk nak halálával.

De hijába sópánkodunk, édes Halgatóim, hijába panaszol-
kodunk a' halál ellen; mert ki lőtte a' tegezből az ő nyílát, és vízf-
sza nem vonhattya: mivel Sz: Pál szava szerint *Statutum est homini-*
bús semel mori, (e) meg nem isolhatóan a Decretom, mellyel Isten
azt rendelte, hogy minyajan egyszer meghallyunk, határt vetvén
életünknek, mellyet által nem hághatunk. Hallyuk azért, mi-
vel vigasztal, 's mire oktat, és int bennünket a' koporsóból, ez a'
bóldog emlekezetű Püspök, Justinianus Szent Lőrincz. szavaival:
Abite hinc cum vestris lachrymis; tempus est lachrymæ, non lachrymarum:
iam enim nos Christus expectat; iam nobis patescit janua vitæ. Had-
gyatok békét, úgy mond, a' lírásnak, és szomorkodásnak; mert
annak sem ideje, sem halzna nincsen. Ne tartóztatok az én ú-
tamat; mert jó helyre megyek. Ne sópánkodgyatok az én halá-
lom, sőt inkább örüllyetek, és vigadgyatok; mert imé meg nyit-
tatott nekem az élet Kapuja, 's ki terjesztett kezekkel vár engem
a' Krisztus, hogy meg ölellyen, 's a' dűcsőült Szenteknek társagá-
gába helyheztessen. Örüllyetek; mert a' világi nyomorúságok
tengerből, mellyeket az én Czimeremen lévő *Tenger* példázott,
az örök nyúgodalomnak partyára evezek. Örüllyetek; mert
meg nem csal engem az én Czimerem *Vasmacskája*, mellyet *bárom*
szegletű formába foglaltattam: azt akarván ezzel jelenteni, hogy üd-
vőségem reménseget a' *bárom Személyű* Szent Istenben hely-
heztettem. Örüllyetek; mert az én Czimerem *Napja*, mellyet,

(e) Hebr. 9.

a' halál.

a' halálnak északája sötétségben buritott, nem sokára ismét fel
kél, s' az én *Hóldom*, melly Eclipsist szenvedett, új világosságra,
és fényességre derül. Eörrüllyetek; mert az én *Kigyóm*, melly a' ha-
landó testnek bőrét le vetette, a' föld porából ismét fel támad,
és halhatatlan testben öltözik. Eörrüllyetek; mert Szent Pállal
pállya futásomat el végeztem, hitemet meg tartottam, Istenem-
nek ' tehetségem szerént jámborúl és hiven szolgáltam, 's várom
immár ő tőle fáradságim jutalmát, és Koronás *Czimerem* helyett a'
mennyei dűcsősségnek hervadhatatlan *Koronáját*. Mellyet ha ti is el
akartok nyerni, azt adom végső oktatásúl, és atyai intésúl, hogy
az én nyomdokimat kövessétek, 's Uratoknak és Isteneteknek
üdvősséges felelemben, alázatosságban, szelidségben, ájtatóság-
ban, józanságban, jámbor és tiszta életben, okos vigyázásban, fá-
radhatatlan szerénységben, alámisnalkodó könyörületességben, bé-
keséges türesemben, igaz hitben, erős reménységben, és holtig való
álhatatos szeretetben szolgálatotok. Ne szolgálatotok tehát a' Vi-
lágnak; mert a' szolgálatért nem mással fizet, hanem hivságos di-
csőfirttel, pompával, és gazdagsággal, melly tőletek elmúlik,
mint az árnyék; elenyézik, mint a' fűst; el tűnik, mint a' vízi
buborék. Ne szolgálatotok a' Testnek; mert a' szolgálatért
nem mással fizet, hanem rövid ideig tartó gyönyörűséggel,
melynek vége örökké való keferűség. Ne szolgálatotok az Ör-
dőnek, mert a' szolgálatért nem mással fizet, hanem pokolbé-
li kinokkál, mellyeknek soha vége nem lesz. Szolgálatotok
az Istennek, a' ki minden jóknak kútfeje, és tárháza. Szolgál-
yátok a' Jesus Kristusnak, kinek méltósága meg bűcsű'hetetlen,
szépsége el hervadhatatlan, gazdagsága el fogyhatatlan, bőlcse-
sége kimerithetetlen, birodalmá meg határozhatatlan. Szolgál-
lyátok az Urak Urának, és Királyok Királyának, a' ki az ő jámbor
szolgait, és szolgáló leányit menyországban örökboldogsággal,

nyűgodalommal, gyönyörűséggel, gazdagsággal, és dúcsófség-
gel szokta megjutalmazni. Melyben részeltessen minket-is ingyen
való véghetetlen kegyelméből a' mindenható Atya Isten,

KI a' Ies Vs KRÍST Vs Drága Vérének
hVLLására tekInt Ve hasCo Ia-
kab LeLkét nyVgafztaLLya
Vég-néLkűL VaLó
DúCsófségben.

DISTICHON CEPHALONOMATICUM,

*Initialibus Vorum Literis Nomen & Cognomen Illustrissimi ac Reveren-
dissimi Domini JAKOBI HASKO exprimens, quod ipsemet com-
posuit, seq. frequenti ejusdem ruminacione ad sanctè vi-
vendum excitare solitus fuit.*

Iustus Amat Cunctos, Optat Bene Vivere Semper:
Hoc Age; Salvificas Conglomerabis Opes.

*Explicatio Insignium ejusdem Illustrissimi ac Reverendissimi Præsulis;
in quibus SOL, LUNA, MARE, SERPENS ANCHORÆ implexus,
ac TRES CORONÆ in TRIGONA FIGURA situata visuntur.*

ANCHORA Spem, SERPENS Crucifixum signat I È S U M,
TRINUM in Personis FORMA TRIGONA DEUM.

Per MARE signatur Mundus, quem temnere qui scit,
Est Domitor Magni Maximus ille MARIS.

Splendorem Illustris Famæ SOL LUNAq; signant:
Præmia cœlorum TERNA CORONA notat.

Hæc Præsul rapuit JACOBUS, Amator I È S U,
Contemptor MUNDI, SPEq; FIDEq; potens.

Hinc ea, quam meruit, rutilabit FAMA per ævum;
SOL velut, ac LUNÆ lux rutilare solet.

Magya-

Magyarázattya az Istenbenel nyugodott Prælatus CZI-
MERENEK, mellyen NAP, HOLD, HABOS TENGHER, VAS-
MACSKARA TEKEREDETT KIGYO, 's HAROM SZEG-
LETŰ FORMABA helyheztetett ARANYASKORO-
NAK vannak írva:

Ezt az URICZIMERT ha jól meg vizsgálom,
'S-magyarázattyában elmémet próbálom,
HASKO JAKAB éltét benne fel találom.

A'melly FORMA vagyon HARMAS SZEGLETEKBEN,
Jelenti az ISTENT HAROM SZEMELYEKBEN:
Fundáltatott HITI HASKONAK Ezekben.

Ezeknek mindenkor szolgált ferénységgel,
Aítatósággal, töredelmességgel,
Buzgó szeretettel, 's engedelmességgel.

A'KIGYON értetik Lelkünk Meg-Váltója,
Ki fel-emeltetett, mint Móyses KIGYOJA;
Hogy bűnünk mérgének lenne Orvoslója.

Reménségét HASKO ebben helyheztette;
'Sazért vagyon írva VAS-MACSKA mellette,
Melly a' Reménséget mindenkor jedzette.

AzHABOZO TENGHER jedzi a' Viágot,
Es a' Lélek vesztő tündéres Hivságot;
Mellyet a' ki meg győz, nyer nagy Uraságot.

Meg győzte ezt HASKO, (csüdáld erősségét!)
El hagyván Nitrai gazdag Püspökségét,
'S-Fő Ispánságának pompás Fényességét.

A' Czimeren lévő NAPNAK ragyogása,
'S mellé irott HOLDNAK világoskodása,
Fénlő Hirnek Nevnek lé-ábrázolása,

Meg-

Meg érdemlette ezt nagy bölcseségével,
 Alázatos, szelid, józan erkölcsével,
 'S Angyali szentségű tiszta életével.
 Az ARANY KORONA jedzi Koronáját,
 Mellyel Isten ötet, mint Ió, 's-HIVSZOLGAJAT
 Megajándékozta, fizetvén munkáját.
 Méltó-is vólt erre az ő fáratsága,
 'S-Templomokra költött sok szép gazdagsága,
 Mellyért léssen menyben örök boldogsága.

ILLVstrIssIMVs IaCobVS HasCo, 'AntIstes NItrIensIs,
 rosonensIs, RaykensIs, aC Vág-VIheLylensIs
 reqViesCat In paCe!

M A G Y A R
K O R O N Á N A K ,
^{'E S}
O R S Z Á G H N A K ,
N A G Y Á R R O N L E T T M E G H V É T E L E .

^{Az-az}
S Z . I S T V Á N

EL S Ő M A G Y A R O K K I R Á L L Y A

B Ű Z G Ó A P O S T O L I F Á R A D O Z Á S I ,
A ' M a g y a r o k I g a z h i t r e v a l ó m e g - t é r i t é s e k e n , k i k k e l
m e g - é r d e m l i v a l a , h o g y s z a b a d O r s z á g b a n á l l a n d o K i r á l y -
n a k 7 0 0 . E s z t e n d ő f o r g á f a u t á n - i s t a r t a f s é k .

^{Ka.}
^{Ki.} O R S Z Á G H M E G H V É T E L É T .
^{Melly}

A z o n S z e n t I s t v á n K i r á l y j e l e s ű n n e p e n a p j a a l k a l -
m a t o f s á g h á v a l , a ' S z e n t B E N E D E K A p á t u r s z e n t S z e r z e t e ,
K i r á l y i s z a b a d f ő K a l a s t r o m j á n a k S z e n t M Á R T O N Y T i z t e f s é g é r e
u g y a n a z o n s z e n t K i r á l y t u l P a n n o n i a h e g y e n f u n d á l t T e m p l o m á b a n .
' E l ő N y e l v e l l e t t P r a e d i k á l l á s a k o r .

M a g y a r á z z a v a l a

J E S U S T a r f a s á g b é l i P a p

B O S S A N Y F A R K A S

E s z t e r g a m i a z o n T á r f a s á g R e s i d e n t i á j á n a k S u p e r i o r a .

E m b e r i N e m z e t v á l t s á g á n a k 1 7 2 2 - d i k .

S z e n t M á r t o n y i K a l a s t r o m f u n d á l á s á n a k 7 2 1 - d i k E s z t e n d e j é b e n .

N y o m t a t t a t o t t P o s o n y b a n R o y e r J á n o s P á l á l t a l , 1 7 2 3 - d i k E s z t e n d .

Abiit in Regionem longinquam accipere sibi Regnum.
Mesze való Tartományba méne, hogy maghának Or-
szágbot venne. Luc. 19.

AZ fõlséghes egy hatalmas Istennek, mindeneket
általható rendelésébül esett, hogy az mint : * *Ar-*
tingit à fine usque ad finem fortiter & disponit om-
nia suaviter. Mindeneknek folytát helyeffen ve-
ti megh, ugy kivált kezdetitt fundállya bölcsen.
Ez vezérli vala Josuet világositási által, hogy az ígélet földét
álhatatos megh állapotásában ósztaná fõl az Izraëliai között:
Ez az keresztyéni hit vallás által le mosataván poklofsághából
Constantinus Római Császárt, rendeli vala Romai birodalom
meg vetőjének világh véghe szakaztáigh : Ez Dávidott al-
kalmaztattá Pásztori egy-ügyűségheben, hogy Izraël allandó
Királysághának, meg mozdúlhatatlan kezdője lenne, kinek
rendes modgya, az Országhlásának meg tartására, önnön
Istenes buzgó szándékit, ugy kerekedtette ki, hogy az Király,
és Papi Tiztében álván egy velétné az két rendet.

Szerencsés Találmány ! Isteni ósztöntül jövő tőkéllet !
hogy amaz hajdani *Salem* Királyi Papnak Melchisedechnek ha-
talmos Országhlása, kirúl az Isten bizony emlekezett fészén :
Melchisedech Rex Salem, erat enim Sacerdos DEI altissimi. Mint egy
kézrül kézre vettetnék a' Davidra, és a' következendő keresz-
ténységben, az Istenes Királyokra, ** *Regale sacerdotium* bizat-
tatnék.

Altal értékek keresztyények, mire czélyozzon fel tett igye-
kezetem e' jeles napon, az kik édes Hazánknek 700. énnihány-
Elsztendőtől eredett álhatatos megh maradását, annyi po-
gány irigy nemzetek között (mint valami föl háborodott
Tengernek mélséghes habjai között hanyattatott hajónak)
emlékezetetekre juttattyátok, kinek el tökélet választását
égy István első Királyunk személyéhez köti vala, Istennek
Atyai gondviselése, hogy az Pogány első Magyarok megh
fordulásokkal, az keresztyénységhre, kit István első Királyunk,
Apostoli Fáradozási által, vitetet véghez, édes Hazánkat vi-
lágh véghe szakasztáig tartána fön. Most érzem magyarában,
hogy nem egy Dávidnak buzgó igyekezete választott Ország-
lást, tulajdonított néki-e; Mivel ha első Királyunk keresztyényi
szándékát, Apostoli Predikállást, az Püspökséghek emelteté-
sit, az Pogányokkal sók szápora Hárczait, rendben számban
véstem, annyi fundamentumos követ látok, az édes Nemze-
tünknek emelt Királyi Házaban: azon Királyi szentebb okta-
tások, azon Predikállo Királyunknak keresztyényi Decretumi,
rendelési, azon Apostoli Fáródhatatlan igyekezeti fondálták,
az Hazánknek eddigh való megh maradását; hogy annak az
Királyi megh rothatatlan kéznek, mely inti vala Istenes
életre az alatta valóit, annak az Apostoli lábna, mely szerte
szélllyel jára megh édes Hazánkat Predikálásakor, tulajdonit-
hásuk minden dicsőiséghét Hazánknek.

Ezzel az Pogány Magyarok megh térítésével, és az megh
téretteknek oktatásával vevé megh az Országunkat István,
ki sarkalhatatlanul: Hogy immár az mészze való Tartomá-
nyon, az Pogány első Magyarokat, értsük, kiket keresztyényi
Országhlásában be óltatván, Apostoli Fáradozási által, mint
drága értéken, kintfen vette legyen megh maghának. E' lesz
az Evágéliumból fel vett czikkelynek magyarázattya, hogy
minden igaz Magyar ismérje volta-képpen, min fordult legyen
megh, nem egyedül első bal állapotya; hanem, min állyon
egész

egész eddigh tartó dicsőséghe? és abbúl azt hozza ki velem edgyütt; hogy mi minnyájan, az első Királyünk szent igyekezetin megh vett fiai legyünk, kinek nyilván való magyarázattyát, és bizony erősítését, midőn én az keresztyének eleibe terjesztem, kérek egy rövid békefséges tűrő csendes halgatást.

Hogy Világh Biró Nagy Sándornak örök dicséretre vágyadó elméje mélyeb gyökeret verne következendő hartzay által, az réghi Görögök Hadi-Vezérek erős téteményit szemei előtt tartá szüntelen, venne ónnan ősztönt, venne példát igyekezetének; így ha virághzó iffiúságának á fejedelmi teremtít juttatom eszemben szent Királyúknak; szükséghe vegyem elő, amaz édes Hazánknek, időre nézve első Patrónusát, az szent Mártont, kinek mind iffiántan való vitézkedésit, mind idősbbi életének Apostoli hivatallyát akará követni. Ez forgot szüntelen szeme előtt; Ennek élete sorsát, folytát, ráj-szolta vala le emlekezetében.

Szabad légyen elő vennem fundamentomúl, ezen Fő Apáturi szent Helynek, hajdani puzta helyét, három jeles dombbúl állott, kit Szent Martony (*szombathely* névő helységben, réghi Rómajak idejekor, két mért föld innen tova lévőben születettvén) * *in locum orationis sibi elegerat*: kivált ájtatósághi véghez vitelére válzott vala. Ebben kezdi vala István-is kivált szentségének eredetét, Geiza Herczegh mint kedves édes Apiátúl, Sz. Mártony Tízteséghe emelt Kápolnában; hogy az kit édes Apiának buzgó kedve bőcsesnek tartá, fia sem vetné megh. Megh tartá örök emlekezetre, az főlseghes Országokat fondáló Isten azon kápolnát egész eddigh, ezen Templomának derék óltára alatt, és abban az Sz. Királyünk hajdani keősfékét-is, sők csuda tétellel nevezetessét; hogy jelen-séghe mutatná, az szent Királyünk szentséghe kezdetének.

Innen értsük keresztyének: ki jőtnék lenni, az Magyar koronás Királink, álhatatos székének eredetét, innen az ki

farkaltatlan megh állapodását : Gyakor ide való, járása István-
nak, lett itt segítségül való hívása, minden bizodalma Isten után
szent Mártonban, el annyira, bátoritá István Herczeghet,
hogy attúl fogva neve bőtűjének magyarázattya mellet, az
Országos koronát tartaná kezében : Ama szent Agoston
Doktor mondása szerént : * *Coronam meruit tanquam suo sibi no-
mine positam : Stephanus enim Græcè, latine Corona Appellatur.*
Jam corona nomen habebat, & ideo palmam suo nomine præferbat.
Innen vévé azért ama bátor szívet győzedelemre : Sümeghyi
Gróff Kupa ellen, az ki saját örökéből ki akará vetni, az
szent Herczeghet, hogy az Pogány Magyarok fene töréből
menté tetetnék : amaz Isráel első Hady vezérének Jozvének
nyomában lépven, kirúl, az Irás szóll vala régenten : ** *Fuit ma-
gnus secundum Nomen suum, maximus in salutem electorum, ex-
pugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Isráel.*
Hogy Istentül segedelmet véven által eshessen az ellenségín.

Juttasátok emlékezetetekre, azon szoros korlátban
vetett állapotját, István Herczeghnek, mikor az föl zöndült
hazájának pártos fegyvere közé esvén, kevés népével erején
fölylül hadakoznék : akkor vévé a' segedelmet onnan fölylül,
mint Gedeon Madián ellen, mint Maxentius ellen Constanti-
nus, midőn szentölt vitéznek modgyára, ama vers-szerző Poë-
tának írása szerént : *Si fractus illabatur Orbis imparidum ferient
ruina-* Térdet hajtáná Urának Istenének, az megh szorúlt
fegyver között, és ezen szent helynek fondálását Martony
Püspöknek tiszteletire éppen éghő áldozatúl bé mutatná.

Véleteké keresztények ? hogy ezen szent hely egész Or-
szágunk szerencsájének kút feje ne lett légyen, következén-
dő napokban, az kinek megh lett be-igérete, legh ottan dia-
dalmat Szerzet legh-is elsőben az ellenséghín ; az után az
Királyi koronának-is megh adását ? *singulare suffragium* kivált
segedelmét vette szent Mártonnak, az mint az Királyi fun-
datios

datios Levélében lathatond, be-istellyesété fogadását, az mint
vallya: *Adstantibus Ducibus Paznano, cunctio orbis &c.* Egész
Sümeghi tartománynak, minden Dézmáját (az Jobbágyfiat
sem vévén ki, Kaláltrom szolgáltyára) szent Benedek Apá-
tur Szerzetbéli Atyáknak örökké tartandó taplálásokra ren-
delé vala, hogy azok Successori lennének az szent Király
fogadása fentartásának örökkösi, az kik akkori Magyar Szerzet-
nek első zsengy lévén, imádságokkal, és Istenes életekkel,
az megh térítendő Magyarokat feönn tartanak, kikhez hogy
megh másolhatatlan kedvét mutatná, minden hatalmas Fel-
ségheket Méltosághokat, ugy kötölezé vala, ezen fundatió-
nak éppen való megh tartására, hogy ki ellent álló indulattal
cforbittani mérézlené, Istenes adományát, az mint saját sza-
vaj Magyarázzák: * *Ante Judicem vivorum, & mortuorum in
die Judicii se condendere mecum sciat, &c.*

Ezen szent hely fő Apáturi hely tartójának, megh adatá;
annak rendi szerént kivált Privilegiomát, el tőkélvén, hogy
az mint a' Diplomája hozza magával: *Ante neminem Abbatum
Capella incedat, nisi ante Patrem ejusdem Monasterij, propter re-
verentiam, & sanctitatem loci, moreque Episcopi, in sandaliis Mis-
sam celebret, &c.* Annô 1001. Elztendőben, Országglásának
pedigh másodikában. Be vízi vala ezen szent helyre, min-
den győzedelmes hartzainak nyereséghét, predáját, mint fiatal
Dávid első bajvivása után Goliáth fegyverét, az Frigynek sze-
krénye mellé, megh veté Országglásának további sorsát;
mint Constantinus első keresztény Császár, önnön birodal-
mát, midön Tizenkét kosár földet ki ásván, Tizenkét Apostol-
nak tisztetségére; Császári vállaira veté, hogy így az Ró-
mai első, Templomnak egyfzer, s-mind birodalmának allyát,
álhatatosbban, megh-vetné: Ugy szintén ezen szent helybül
származó szerencséjét érezvén, és mind Országglásának neve-
kedésit, mind az alatta való Magyarságh megh térítettét, ezen
szent

* *S. Steph. in Privilegio Fundationali.*

szent helynek tulajdonítván, Esztendőnként gyakran ide jár-
 vala segedelemnek vételére, az hol minden reménségének
 gyökerét veri vala. Kinek az utáni sok fáradozásit, Prædi-
 kállásit, és az alatta valói szent Vezérlését dicséreteffékké tet-
 te, az Főlséghez Isten, hogy eő felőle az mondathatnék, az
 mit Theodosius Császárról irt vala jnéha napokon Pacatus:
Ut sol stare nescit, ita tu Imperator. Az egek forgáfy között se-
 besszen menő fényes nap gyaránt, háromszor járta megh Esz-
 tendőnként az Országát, hogy személyében, mint ama Dá-
 vid, az együgyű Magyarsághot igaz Pápišta keresztyén hitre,
 élő nyelvel tanittaná; az helységheken Isten neve dicséreti-
 nek gyarapítására Templomokat emelne, s-az le ómlottakat
 ujtaná: hogy ezen cselekedetivel, amaz Dávid dicsérete, al-
 kalmaztatsék hozzája: *Docuit Populum toto corde adorare Domi-
 num.* Vájha szemléltük volna, az szent Királyünk Apostoli
 Tisztében lett akkori él járását! hogy bé tellesedett volna,
 nem külömben kívánsághunk, mint ama bölcs Agoston Dok-
 tornak, azki minden gyönyörkedtető látások között, három
 dologh szemlélésével környékezi vala megh kívált kívánsá-
 ghát; kedvellette volna látni ugy mond: *Romam florentem,
 Christum conversantem, Paulum concionantem.* Kinek lángadozo
 szavait, az Királyi méltóságghban, sokkal-is hathatosbakot,
 érzettünk volna; Szelid Alázatos lelki oktatása, mely fogana-
 tossan gyökerezett légyen, az halgatói szivekben, lattuk vol-
 na, Fejedelmi személyének keresztyéni Példa adási, mely erőf-
 sen vonták légyen, az alatta valóit, az követésre tapasztaltuk
 volna. Kérkedhetett volna amaz világh tanító Doktorral
 Pál Apostollal, szemlélvén édes Haza fiainak keresztyén Istenes
 életeket, azon Apostol szavaival: ** Vos gaudium meum, & corona
 mea.* Hogy az kívált Királyi állapotjának hivatallyát, nem más-
 ban, hanem az Papi Királtságghban, és az Királyi Papságghban
 tartaná, és Isten szive szerént szokott dicsekedésre fakadna
 amaz

amaz Irásnak mondása ként : * *Vos eritis mibi in Regnum sacerdotale, & gens sancta.*

Nem de édes Hazánknak akkori fiai különböznek vala több Nemzetektől, igaz keresztény buzgó életek miatt? nem de első keresztények tündöklő nevét nyerék vala el, Isteni szeretettől föl gyüllattak lévén, hogy illendő dicséretre méltók lennének, mint amazok, és az mondattatnék felőlők helyessen, az mint Péter Apostol, az akkori keresztények hit dolgában levő serénységre intézvén, jelentett vala: ** *Vos Genus electum Regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis.* Igaz Istenes keresményi valanak, István első Királyúnknak, az eleink, az kiknek lelki képpen való nemzését, önnön személlye fáradságának, tulajdonithatta, mint az magha idej keresztényeket, Pal Apostol, és azzal föl kiáltott örömében : *Per Evangelium ego genui vos.*

Ki tett vala magáért, Országhlása kezdetin, az Hazájának Istenes megh tartásán, ha ki tett egy, az keresztény Királyok s-Császárok közül, az kereszténységben; Kinek fáradságtalan Predikálási után, jó vas tagon szaporodott vala, az Anya-szent-egyház, hogy az akkori magyarsághnak eő általa való megh térésén örvendezett légyen, az egész kereszténység, amaz Historicusnak írása szerént, az ki magyarokkal meg sokasodott Anya-szent-egyházról azt írja vala: *Populus novissimis diebus DEO vocante erectus, magnum in Ecclesia DEI robur addidit accessione.* El annyira; hogy az külső Országok ítélete az akkori Magyarokról bölcs nevezetes lett légyen. Nem hivattattak egyebeknek, hanem: *servi Mariæ*, hanem *Hæreditas Mariana*; hanem *Regnum Apostolicum.*

Mely nevezetes Titulussárúl, édes Hazánknak, jól esett, hogy emlékezetett találtam tennem : Mivel ha mélyebben feszegetem mivóltát, az Magyar Királyok kivált Titulussának; nem a' köz Királyok rendében látom ötött, hanem

B

megh

megh halladva fen állani , nem-is ok vetetlenül , hogy a' ki
Római szentséghez Pápanak , ugy mint Apostoli fő Pásztor-
nak Tisztiben , részt vett vala Predikállásával ; az azon Apo-
stoli Titulussában részesülne. Vegyük rendben számban, azokat
a' napokat, melyekben a' ma szent életű Astricus, Anastasius
első szent Mártonyi Fő-Apátur, az után Kalócsaj ugyan első
Ersek által, nyerte vala ki, azon Titulust, több kellemetivel
az szent Királyunk, és vele egész édes Hazánk. Ezt küldi
vala a' fő Római Pásztorhoz, az egész nyája igaz akolyban való
bé hozása után, kit több Egyháziak, és Szerzetek között Be-
nedek szent szerzetéből választot vala, érezvén mind mély-
séghez tudományára, mind magha szent viselésére ; mind
Egyházy fő méltóságokra emelendő kvalitására nézve, legh
alkalmasbniak lenni, és legh érdemesbnek ; hogy első kö-
vettje lenne, Magyar Királynak. Ennek bölcs és buzgó köz-
ben járása által, nyeri vala Római Anya-szent-egyház látható
fejétől István Királyunk az Királyi titulust, a' Magyar Nem-
zett pedig, az szabad Országai jut azonnal. Ez hozzá ki
örvendetessén, az Angyali szent koronát, Lengyel követnek
előbbi Jufsát, a' koronához megh halladván, bölcs és fogana-
tos tanácslásával ; Ez viszi vala megh Királyúnknak, az Apo-
stoli Titulust, hogy István Király érdeminek egyenlő jutalma
lenne ; Ez adá Királyunk kezében, a' dupla keresztett, és a'
kivált Privilegiumot ; hogy tudni-illik egynek egyedül a'
több keresztény Királyok között, a' magyar királynak jussa
lenne (mint Római Pápanak) önnön színe személye előtt
a' keresztet vitetni ; és a' mi főbb ; önnön magha Római
Szentséghez Pápa, az Magyar Országai Ecclesiának Vicariusi,
fő Guberniumját (mellyel az Püspökséghez, és egyéb egy-
házy Tisztek osztója rendelője lenne az után a' Magyar ki-
rály) ennek fogاناتos közben járására, ide engedte : hogy
immár ne csak szent István Királyúnknak köszönnük mi
Magyarok, ezen kivált Privilegiumnak megh szerzését, ha-
nem

nem szent István után örök emlékezettel való hála-adással
legyünk Astricus Anastasius szent Fő-Apátur és első Kalócsai
'Ersekhez-is, és közönségheffen az szent Benedek Apátur szent
Szerzetéhez.

Megh-is jutalmazák, az következő Magyar Királyok,
ezen szent Szerzetnek, Országhoz mutatott sok rendbéli szol-
gálatyát annyi Apátursághoknak kezekben való adásokkal,
kiknek Magyar Országban számát ama bódogh emlékezetű
Cardinál, és Esztergami 'Ersek Pázmány Péter, ötvenen föl-
lül számlála vala, az Nagy szombathi synodusnak relatiójaban.
De hogy István Király-is Astricushoz, és szent Benedek szent
Szerzetéhez kivált kedvét mutatná, nem csak gyakor látoga-
tással ülli vala megh az Sz. Márton Kalastromát, ide való szent
életű Atyákkal társolkodván; hanem azon szent helynek,
három jeles dombját-is, kik most-is fen vannak, az Ország
czimerében bé vette, kik közül az középsőn téteté, az szent
koronát, fejébe pedig a' koronának a' Római kereztett,
ahoz az négy derék folyó vizétt, az Orzághnak: ugy mint.
Dunát, Tiszát, Drávát, és szávát, hogy Négy folyó viznek
környékén lakó Magyarságh, látván mind ezeket az Haza
czimerén helyheztetve, vegyen őstönt valamint szent István
Király, az illendő megh bocsúllására, az szent Benedek Szer-
zetének, az kinek hét száz, huszon egy Esztendőtül fogva,
egész eddigh tett szent imádsághi erejében bizván, az Orzágh,
annyi háborúban megh tartatott.

Ebből az szent helyből fakadott édes Hazánkra a' bőv-
ség, hogy a' ki jövő áldások járják el minden rejtekit, az
mint terméketlen földre, hogy zúrtvegyen, szótkak az ned-
vesítő folyamok jönni, ugy szintén Magyar Hazánkról ma-
gyarázhattyuk már, amaz írásnak czikkelyét, kit Istennek
szent lelke Jordán vize partjain lévő tartományról szólott

vala: * *Sicut Paradisus Domini*. Magha győnörköttetése helyéve választá vala életében István Királyunk ezen *Tricollem Pannoniæ*, szent Márton három dombos Kalastromját, kiben Imre Herczegh fiával, mint amaz Ményei Angyalok között társolkodott vala, ezen szent helynek Szerzetésivel, hogy amaz Országunkra ki fakatt áldások, ezen szent helynek tulajdonicsúk, és az czimeres négy derék folyó vize Hazánk-nak, ettől vette légyen kerefsztényi nevelkedésre hatható erejt, amaz irásnak mondása-ként: * *Fluvius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum Paradisum, qui inde dividebatur, in quatuor Capita*. És mi, az eleink hajdani hadgyományokban belépvén, látsúk örömmel Hazánkat amaz zöldellő gyümölcsös fához hasonlónak, az kinek folyó vizek között lett plántáltatása után, termő voltát, győnörköttetésre írja le Királyi Propheta szent Dávid: ** *Tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit, in tempore suo*.

Megh adaa' kölcsönt, most érzem, István Király bőv adakozásának-is, az Országokat fen-tartó hatalmas Isten, az ki embertől nem győzeti-megh maghát. Láttá István Király-ban a' jó kedvett, mint az előtt Dávidban az Templom felépítésére valót; hogy édes Hazájában két Erfekséghez, az Esztergamit, és a' Kalócsait, ahoz Tiz Püspökséghez, ahoz számtalan Kalastromokat, ahoz faraghott keöbül álló roppant szentegyházokat önnön költséghevel emelt, és fondált vólna, mind ezeket roppant Jószágokkal, Dézmakkal bővítette vólna, sőt Fő Ilpánságokkal bőcsülné meg az Püspökségeket, Primás-sággal az Esztergami 'Erfeket.

Láttá, hogy édes Hazáját itt földön az Római Pápa kezébe, oda fönt pedig nagy Afzszonyának (kinek menyben mentele napján ezeket által hadta) Isten Annjának, mint egy örökül hadná: Láttá, hogy az Magyar Egyháziakat, az Ország Con-fessu.

fessziban első, fő statusnak örök Decretumával állétaná:
 Azért mondom, mindeneket által láto Isteni értelmével fon-
 tólván, megh jutalmazá, az megh határozhatatlan bőv ked-
 vét szent István Királynak, az Felséghes Királyok Királlya,
 midőn annyi fene ellenséghi fegyvere között, az ki által és
 által járta hat százszor Országunkat; annyi Pártos Hazabéli
 dühösségtől hányattatott, annyi zur zavaros háboru tamó-
 dások álkalmatossághával, bé csuszott eretnekek puztitási kö-
 zött (Istennek hálá) hét száz egész Esztendeigh s-tovább-megh
 tartá Országunkat, hogy immár amaz Honorius Császár
 szorongattatott idejét juttatván emlékezetemre, azt mon-
 dássa velem, az mint akkori Historicus tekéntvén, az Császár
 kerefsztényi sck jó tétéménnyét, és megh áldatásának sorsát
 okúl adván mondott vala: *DEUS, & Honorius, mutuas sibi
 reddunt vices.*

Mi az oka kerefsztények? én ha érteni akarjátok kerek-
 déten kimondom magyarán: Egy az, hogy Isten Annyának
 kezébe, palástya, s-göndviselelé alá ajánlott Országunkat,
 mint magha sajáttját óltalmazta légyen, második, hogy Ist-
 ván Királynak nagy érdemire nézve, és verétékével keresett,
 s-megh vett részének minket tartott légyen, szinte azon kép-
 pen, mint néha-napokon az hála-adátlan zsidósághot: egye-
 dül az mint az Irás ízól: ** Propter David servum meum.* Megh
 halladá Sálomon Királynak serénséghét szent Királyunk, Ha-
 zánkért egész eddigh tett szüntelen esedezése által, kit onnan
 föllyül téssen, mert nem hét Esztendeigh épétgeté vala, mint
 Sálomon a' Jerusalemi Templomot, az Hazánkot, hogy benne
 mint egy kivált Templomban, áldaná Urát Istenét, a' Magyar-
 ságh: hanem hét egész száz Esztendeigh: Tudván hogy nem
 más honnan venné gyökerezését, az Országhlása; hanem ha
 az igaz, Pápišta Anya-szent-egyháznak előmenetelét, gyara-
 pitását keresi, és megh ízerzy, arra nézve el tőkéllet szándék-
 ját,

ját, az Ország Törvényének kezdetin, magyarán, s-fon-
tan tetette fel, recommendálván minden méltóságoknak,
hogy első gondgyök volna az Anya-szent-egyháznak terjesz-
tésére: *Ut potius capiat augmentum, quam detrimentum patiatur,*
elő adván az okát, mire nézve Felsőghekeknek hivattatnának
az Királyok: * *Inde etiam úgy-mond imprimis Reges Augusti dice-
bantur, quia augebant Ecclesiam.* Az Királyi felsőghekek, min-
den méltóságokat, az közönséghes Apostoli Római Hitnek
megh homályosítatlan fényében helyheztetvén.

Mely igaz hitnek megh mérhetetlen bősét, mely mé-
lyen tartotta légyen, önnön igaz ítéletében, csak abból-is
ismérhetni: hogy minden Királyi keresményéből, kincseivel
töltött Tárházából, sőt Királyi méltóságából, életéből kész-
szebb lett légyen, megh folytatni; hogy nem mind egy ta-
podást engedni, vagy Pogánynak, vagy Eretneknek, édes
Hazájában, ama Mojsés Patriárahá, megh mérhetetlen szerete-
téhez szabván, nagy kedvét, vagy szent Pál Apostolhoz, az
kik, az élet könyvéből-is készszek valának, ki törültetni,
csak az Istennek feneketlen irgalma, az ő kezek alá bizotta-
kat ne veszesse. Ezen Apostoli egész Országára terjedet
Istenes kedvét mutatta, azon Atyai szép intésében-is, kit
Imre Herczegh kedves egyetlenének élő nyelven adott vala,
az mint Ország Törvényünk elein olvassuk: ** *Suadeo fili
charissime, si Regalem cupis honestare Coronam; ut fidem Catholi-
cam, & Apostolicam tali diligentia, & custodia conserves.* Nem
csudálom én immár, hogy István Királyunk minden föl vett
szándéki szerencséssen kerekettek ki, kedve telvén benne,
mert minden tehető iparkodásban, mint az Tengeren evedző
kormányosnak, amaz mozdúlhatatlan csillaghra, kinek sar-
kán forog az egyéb csillagok ege, tekintnek szemei, úgy fi-
gyelmezett Isten neve gyarapítására, és az Anya-szent-egy-
háznak: hogy ezen két dologh: Tudni-illik Római Pápista
hitt,

hitt, és István Király fzerencsés Országálása, együve szerkeztetnének.

Vajha keresztények! ne estünk volna mi meszse, nem mondom immár első Királyunk, buzgó igyekezetitől, hanem az akkori magyaroktól, az kik az Templomok, és az Kalastrumok fondálásiban, és emelésiben kérkedtek, dicsekedtek, egy más közt. Vajha réghi eleink bölts ítéllete szerint! az Egyházy dólgozat, derék fő dólgoznak ítelnénk! Vajha oly irtózo, és komor kedvel vennénk, az Eretnekségnek lefelkedő incselkedéseket, mint eleink vette! nem volna föl háborodott pártosok Zafzló emeléskor, annyi Templomok veszte édes Hazánkban. Hol vannak most a' réghi Magyarok őstül hagyatott keresztény igaz igyekezeti? Hol amaz el tókéltett szándékok? mellyel kétíznek valának, nem mondom Arvákért özvegyekért, hazájókért, vagy megk halni, vagy számkivetésben esni, hanem az Anya-szent-egyházért.

Engedte volna az Országokat rendelő nagy Isten, ne lenne okom, ama vers szerző Poétának versével keserveffen óhajtanom, az hajdani ájtatos hiv Magyarokat: *Heu pietas, heu prisca fides.* Sók helyen széll fúja, az igaz Pápišta hitnek fényes voltátt, sók helyen az megh fordúlt világgal Pápišta Templomban, fehér galamb helyére kormos Holló szállott, kinek keserves fordulásán Pápišta Púspók keze által föl szentelt faragott rendes kővek keserveffen sírnak, izadásokkal, ha könyvel nem lehet. El annyira változtunk megh, hogy talán egy némelleyek közülünk Pápišta Római igazhitnek, csak tettető rájzolását vífellyük homlokunkon. Többet nyom terhetetlen, kívánságinkban, az Tündér fényű Arány, üst, hogy nem igaz keresztény hivatalunk mellet eskütt köteleességünk, kit keresztésghünkben vettünk vala magunkra. Nem hiszem ha hallottaibul föl sörkenvén, szemünkben tekintenének, a' réghi eleink, reánk ísmérnének: el fajzottunk töllek, hogy amaz Római Historicusnak szavaival éllyek: * *Tantum prob*

* *Liv. l. 6. de bello punico.*

dolor de generavimus à Parentibus nostris. Nem hallátoké keresztények, amaz Arany szájú szent Jánosnak régi mondását: *Templum omnis felicitatis est origo?* Es mind-azon-által bé kötött szemmel, megh fordult itélettel, két kézzel adgyátok markában az fene ellenségknek, az Anya-szent-egyházat; hogy ti rólatok mondattasék, az mit ama bölcs Salvianus, maga idejekor élő ball keresztényekről szállott vala: *Nos Ecclesie DEI, ludicra anteponimus.* Most ha valamikor szükséghe volna, elé állani, ama Profétának, kit Istennek föllóbbant haragya ortzájok Pirulására küldött vala mondván: ** Ostende filiis Israël Templum, & confundantur ab iniquitatibus suis.*

Deminek ragadtattam el, buzgósághomban oly meszsze? egy lány intést ádnom az jelen-való keresztényeknek tanácsosbb, hogy sem mind képtelen dorgálással idegenítenem, ezen szent helytől az halgatókat: kinek elő menetelét, és hajdani épséghe megh térését, bár ugyan volna, az ki István Király, és akkorbéli hivek modgyára sürgetné! kívánom én, ezen szent Királyunk kőből faragott csuda tévő széke, kit az derék óltár alatt lévő régi Kápolnában látok, jóvendőlo jelenséghe légyen ezen szent helynek ép megh fordulására! kívánom ezen szent Helyütt szaporodni kezdett szerzetes férfiak, az mint bölcsességgel, Predikállással, ájtatos magok szent viselésével, az hajdani itt lévő szerzetes társait, magok személyekben rajszollyák; ugy azon számra, azon Ország kedvében, el-is érhesék! *Usque ad perfectum diem.* Az irás mondásaként, az megh szaporodásokkal, édes Hazánkban. Kivánom minden renden lévő halgatóim olly bölcsős itéletben tartsák, ezen szent Szerzetett, mint az régi Magyarok, hogy ettől vett számtalan felebaráthi Istenes téteményeket, jó Tanáttsal, segedelemmel, óltalmazással emellyék ügyeket; hogy az kik István Királynak idejétől fógva, fok ízáz Esztendeigh, ellepven szerte szélel hazánkat, fen-

fén-lettek buzgó ájtatósággal, bölcs tanitással, Predikállással, ezen véghő napjainkban-is, lássuk előbbi csillagjok homályból való fel zerdülését. Kivánom (hogy egy Pontban vessen , minden Istenes igyekezetimet) hogy mi minnyájan, az kik láttuk szent Királyunk szívében , édes Hazánkban terjesztendő, igaz Anya-szent-egyháznak vólta, mely erős gyökeret vert légyen, tehetségünk szerezént léendő buzgósággal, azt éppen meg-tarcsúk.

Szabad légyen Pál Apostol mondásával élven intenem benneteket keresztyének: * *Empti estis pretio magno.* Drága kincsen vett meg Tikteket első szent Királyotok, sok Apostoli fáradsághival, ne engedgyétek ; hogy kordély dologért mulandó jószághért, igaz Pápiста Hivataltok ellen, édes Hazátokban tagadgyátok meg, az Annya-szent-egyházokat: mutassátok meg, hogy azon hájdani Magyarok rokonyi vátok, az kiknek buzgó ájtatos jó teteményit s-igyekezeteket csudályátok, böcsüllitek, fenn tartyátok. Főntos nyomos légyen, az szent Királyotok előttetek le rájszolt sok érdeme, sok fáradozása : hogy így azeő szent nyomán járván, most-is kedvében leheffetek. Nem ítélem erősb, foganatosb őstőnt adhassák jó kedveteknek, mint ha azon szavaival élek, melyekkel tellyes reménségben lévén, az egeket hatta vala által, segedelmet vévén onnan fellyül, midőn az Hartznak Kupa ellen való súlljában ejtetett vólna, és azon álkalmatósággal fogadná ezen szent Helynek fondálását, azokkal élven, szabad légyen tölled szent Királyunk segedelmet Isten után várnom; hogy a' mint te seregeidnek, kik veled, hitnek meg tartásáért föl kötötték vala az kárdokat, bátor szívet, diadalmas erőtt, szerencsés győzedelmet, az ellenségen nyertél, Uradtúl Istenedtől; ugy én-is édes hazánkban, minden renden lévő hivek szíveiben, álhatatos, és megmozdúlhatatlan ítéletet, szívet, erőtt, az igaz Római hitünk

C

éppen

éppen léendő megh tartására kérendgyek : Veszem azért
Hazánk Historicussában foglalt szavaidatt szent Királyunk:
Te supplex oro, ut Nutantium animos confirmes, vires plebi Tuae
è Cælo demittas. Hogy az mint egy fõlséghez Királyunk, egy
Országunk vagy, így egy Akolyban egy Pásztor alatt le-
geltefsünk, elsőben-is Isten neve dicséretire; az után édes
Hazánk minden bizonnyal innen történendő
könnyőbségére.

A M E N.

